

башні і молотильно – очисні башні поточних ліній, як правило, фумігують. Сушарки відкритого типу і стаціонарні знезаражуються вологим способом. Заражені шкідниками пересувні зерноочисні машини, конвеєра, та інші машини, інвентар фумігують в складах. Застосування бромистого метилу для фумігації зерна в силосах допускається тільки в залізобетонних чи цегляних елеваторах при можливості їх надійної герметизації [4].

Щоб виключити чи зменшити забруднення зерна і зернопродуктів пестицидами, фізико – механічні методи повинні зайняти домінуюче положення. Хімічні засоби допускаються в тому випадку, коли неможливо використати фізико – механічні чи інші екологічно чисті засоби (наприклад феромони) або при наявності реальної небезпеки збільшення щільності зараження шкідників вище допустимого рівня.

Література

1. Абеленцев В.И, Антонюк С.И, Арешников Б.А. Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений / В.И. Абеленцев, С.И. Антонюк, Б.А. Арешников// - К.: Урожай. - 1989. – Т.3. 405 с.
2. Бердяев И.М. Вредители зерновых культур /И.М.Бердяев// - М.: «Колос», 1974 р. – 283 с.
3. Васильев В.П. Омелюта В.П. Методы и средства борьбы с вредителями, системы мероприятий по защите растений /В.П.Васильев, В.П.Омелюта// - К.: «Урожай», 1989 – 408 с.
4. Рабочая инструкция. Меры борьбы с вредителями хлебных запасов. Решетилковский участок Полтавского ХПП. 2008 г.

БІОЕКОЛОГІЯ ЗБУДНИКІВ ПАРАЗИТОЗІВ-ЗООНОЗІВ

*Бородай А.Б., Коваленко Н.П.
Полтавський університет економіки і торгівлі*

Соціально небезпечні інвазійні хвороби, що передаються від тварин людині і спричиняють у неї втрату здоров'я, а інколи закінчуються летально, є актуальною проблемою гуманної медицини в усьому світі. В силу різних обставин до цього часу не вдається повною мірою забезпечити профілактику навіть найбільш небезпечних зоонозів. Чинників досить багато, в тому числі багаточисельність вогнищ інвазійних хвороб, стійкість і широка циркуляція збудників у навколишньому середовищі.

Система протипаразитарних профілактичних заходів визначається епізоотичною і епідемічною ситуацією на певний період. Ситуація оцінюється за показниками захворювання тварин і людей, розповсюдження хвороб у масштабах регіонів і країн, ефективності лікувально-профілактичних заходів. Обов'язково враховуються демографічні та інші особливості за останні 5-10 років, беруться до уваги шляхи і можливості розповсюдження збудників зоонозів у зв'язку з масовими переміщеннями людей, тварин, продуктів і сировини тваринного походження в регіональному та глобальному масштабах.

Збудниками небезпечних зоонозів, що передаються людині є значна кількість видів, які відносяться до найпростіших, гельмінтів, комах та кліщів. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) кількість найбільш небезпечних хвороб, які є зоонозами складає більше 160. Збудники паразитарних зоонозів відрізняються специфічністю щодо своїх хазяїнів, локалізацією в різних органах і тканинах організму. При цьому деякі

види, потрапляючи в організм, здатні розмножуватися і залишатися в ньому тривалий час в інкапсульованому вигляді (трихінели), екзогенні форми інших видів паразитів (онкосфери цестод) розвиваються в організмі одних хазяїнів (проміжних) до стадії ларвоцисти, у інших (дефінітивних) – до статевозрілої форми. Види із групи паразитичних найпростіших є внутрішньо-клітинними паразитами і розмножуються за принципом ендоциклу [2, 3].

Велика кількість паразитів на стадії імаго або личинки можуть тривалий час знаходитися в організмі дефінітивного, проміжного або резервуарного хазяїна, а екзогенні стадії упродовж кількох місяців чи навіть років зберігати у них життєздатність та інвазійність.

При всьому різноманітті видів паразитів їх існування здійснюється в послідовному епізоотичному та епідемічному процесах за сприятливих умов навколишнього середовища.

Джерелом зоонозів є хворі тварини, дефінітивні та проміжні хазяїни, а факторами передачі – продукти тваринництва (м'ясо, шкури, молоко, субпродукти і боєнські конфіскати, яйця), об'єкти довкілля, гноївка та стічні води, транспортні засоби для перевезення продуктів тваринництва.

Найбільш небезпечними збудниками паразитозів-зоонозів, які реєструються на території Центральної частини України, є: *Echinococcus granulosus*, *E. multilocularis*, *Cysticercus bovis*, *C. cellulosae*, *Strongyloides papillosus*, *Fasciola hepatica*, *Dicrocoelium lanceatum*, *Cryptosporidium parvum*, *Eimeria* (пізні види) *Sarcocystis bovicanis*, *Trichinella spiralis*, *T. pseudospiralis*, *Strongyloides ransomi*, *Ascaris suum*, *Trichuris suis*, *Balantidium suis* (coll), *C. muris*, *Eimeria* (пізні види), *Sarcocystis suis felis*, *S. suihominis*, *S. suicanis*, *Toxocara canis*, *T. cati*, *Toxascaris leonina*, *Taenia multiceps*, *Dirofilaria immitis*, *D. repens*, *Dipylidium caninum*, *Diphyllobothrium latum*, *Opisthorchis felineus*, *Toxoplasma gondii* та інші види. За ступенем небезпеки для людей на першому місці знаходяться: ехінококоз, трихінельоз, теніози – цистицеркози, ларвальні форми аскаридатозів, а також стронгілоїдоз, трихостронгілоз, гіменолепідоз і паразитичні найпростіші (саркоцистоз, криптоспориїдоз, еймеріоз). До класичних зоонозів відносяться теніоз, збудник *Taenia solium* (свинячий ціп'як) і *Taenia saginata* (бичачий ціп'як). Із паразитичних найпростіших типовим зоонозом є криптоспориїдоз, завдяки широкій специфічності та циркуляції між тваринами і людиною [1].

Науковою основою профілактики соціально небезпечних паразитозів є фундаментальна база знань з біології та екології паразитів. Пріоритетним є біоекологічний напрямок профілактики зоонозів, що включає вивчення життєвого шляху, морфології паразитів, особливостей розвитку їх інвазійних елементів та життєздатності в довкіллі, умов зараження дефінітивних, проміжних і резервуарних хазяїнів. Наступним питанням екології є дезінвазія ґрунту, вигульних двориків, тваринницьких приміщень, предметів догляду за тваринами та іншого обладнання, забруднених екзогенними стадіями паразитів, здійснення ветеринарно-санітарного контролю. До методів профілактики паразитозів належить спосіб комбінованого застосування протипаразитарних препаратів та імуностимуляторів, які підвищують імунну резистентність організму тварин і запобігають реінвазії.

Висновки:

1. Збудниками небезпечних соціальних паразитозів-зоонозів, що передаються людині, частіше є гельмінти та найпростіші.
2. Система боротьби з паразитогами-зоонозами визначається епізоотичною та епідемічною ситуацією, показниками ураженості тварин і людей, розпо-

всюдженням хвороб та ефективністю лікувально-профілактичних заходів. Пріоритетним у профілактиці паразитозів-зоонозів є біоекологічний напрямок.

Література

1. Бородай А.Б. Епізоотологія та патогенетична терапія криптоспоридіозу телят у зоні Лісостепу України // Дис... канд. вет. наук. – 06.00.11/Х. / ІЕКВМ, 2004. – 156 с.
2. Дахно І.С., Дахно Г.П., Бородай А.Б. та ін. Гельмінтологічні дослідження в системі екологічних заходів профілактики паразитозів-зоонозів // Вісник Сумського НАУ, 2005. – №1-2. – С.152-158.
3. Черепанов А.А. Комплекс экологических ветеринарно-санитарных исследований и мероприятий в борьбе с болезнями животных разной этиологии // Тр. Всерос. ин-та гельминтологии. – М., 2003. – Т.39. – С.262-267.

СУЧАСНИЙ ВИДОВИЙ СКЛАД ІХТІОФАУНИ НПП «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»

Войткевич Н.І.

Таврійський державний агротехнологічний університет

В сучасних іхтіологічних дослідженнях основна увага приділяється вивченню фауни риб р. Дністер та водосховищу, що створене на ньому. Для малих та середніх річок (Збруч, Смотрич, Жванчик, Мукша, Тернава, Студениця, Ушиця та ін.) регіону дані зустрічають рідко.

Перші короткі відомості з іхтіофауни р. Дністер були описані Г. Ржочинським у 1721 р. (рис. 1). Нажаль, автор не відмічав конкретні місця відлову риб і описував склад іхтіофауни всієї річки.

Пізніше більш докладно наводились відомості В.Г. Бельке (1853), який до складу іхтіофауни р. Дністер та його допливів вніс 24 види риб та в останній праці (1859 р.) провів опис 31 виду риб.

К.Ф. Кесслер (1857), у своїй роботі відмітив, що для Дністра характерні риби, властиві швидко текучим водам, такі як головень (*L. cephalus*), вирезуб (*R. frisii*), марена звичайна (*B. barbuis*), чоп звичайний (*Z. zingel*) та стерлядь прісноводна (*A. ruthenus*), які є чисельними. Усі інші досліджені види такі як лящ (*A. brama*), лин (*T. tinca*), карась (*C. carassius*), плітка (*R.utilus*), краснопірка (*S. erythrophthalmus*), окунь звичайний (*P. fluviatilis*) та щука звичайна (*E. lucius*) відносяться до більш спокійних водойм, тому ці вони зустрічаються у невеликій кількості. Загалом дослідником у басейні Дністра було визначено 51 вид [3].

Подальші дослідження з вивчення іхтіофауни цього регіону пов'язані з П.М. Бучинським (1914). При проведенні наукової експедиції річкою Дністер від с. Ісаківці до м. Ягорлик він виявив наступні види: головень європейський (*S. cephalus*), елець звичайний (*L. leuciscus*), пічкур звичайний (*G. gobio*), білізна європейська (*A. aspius*), судак звичайний (*S. lucioperca*), верховодка (*A. alburnus*), йорж звичайний (*G. cernuus*), чоп звичайний (*Z. zingel*), стерлядь прісноводна (*A. ruthenus*) та бички [1].

Ю.П. Сластененко (1927) вперше провів систематичне дослідження іхтіофауни р. Дністер та його головних допливів в районі переважно Кам'янець-Подільської округи, де зареєстрував 43 види з 11 родин [3].